

IN MEMORIAM

LEOPOLD FRANK

Door de redactie van het Tijdschrift voor Tandheelkunde aangezocht, om eenige regelen te wijden aan de nagedachtenis van onzen, op 17 Januari l.l. overleden collega Leopold Frank, voldoe ik gaarne aan deze vereerende opdracht. Terecht heeft de redactie haar oog laten vallen op een Rotterdammer, want alleen in onze stad valt een goed oordeel te vellen over de plaats, welke hij onder zijn collega's innam, evenals onze stad hem en zijn werkkraft het meest in de komende jaren zal missen. Geheel juist druk ik me hierbij niet uit, want ik denk teveel aan den tijd, dat ikzelf hem leerde kennen, en Frank had reeds vóór den tijd, dat ik geregeld met hem samenwerkte en in weerwil van ons verschil in leeftijd vriendschapsbanden mocht onderhouden, een tandheelkundige loopbaan achter zich en een plaats van den eersten rang in de professie verworven.

In 1896 tot tandarts bevorderd, werd hij in 1897 lid van het Ned. Tandh. Genootschap. Hij heeft daarin, vooral in de eerste 15 jaren, zijn volle werkkraft ontplooid en blijk gegeven van zijn veelzijdigheid op tandheelkundig gebied. Door voordrachten, demonstraties en discussies wist hij in het N. T. G. aanzien en gezag te verwerven en in de lange jaren, dat hij hier een Bestuursfunctie bekleedde, heeft hij het Genootschap een groote steun gegeven met zijn heldere adviezen. Ook het Tijdschrift voor Tandheelkunde vond in hem speciaal in die jaren een steunpilaar, door de talrijke bijdragen, die sedert 1897 van zijn hand hierin verschenen. En het Gezelschap, dat het Tijdschrift redigeerde en beheerde, heeft hem een reeks van jaren in zijn midden gehad, zeer tot welzijn van de uitgave zelve, want zijn groote begaafdheid op zoo velerlei gebied moest deze uitgave ten goede komen. Na de reorganisatie van het Tijdschrift was hij de laatste jaren in het Algemeen Bestuur de afgevaardigde voor het N. T. G.; Genootschap en Tijdschrift beide zullen zijn gewaardeerd oordeel moeten missen! In de Ned. Maatschappij tot Bevordering der Tandheelkunde bekleedde hij sedert de oprichting de functie van Plaatsvervangend Afgevaardigde in het Hoofdbestuur voor de Afdeeling Zuid-Holland. In deze Maatschappij had hij jarenlang zitting in de Onderwijs- en Examencommissie, welke vraagstukken ook in de eerste jaren zijner tandheelkundige loopbaan al zijn belangstelling hadden, getuige

de artikelen van zijn hand verschenen in de Tijdschriften van vóór ongeveer 20 jaren.

Na deze herinneringen aan Frank's leven en werken ben ik er thans toe hem te gedenken in die vereenigingen, waarin ik hem persoonlijk in het laatste tiental jaren heb mogen mede maken in zijn beste kracht en hem tevens heb leeren bewonderen om zijn geniaal initiatief en groote doortastendheid, waar het betrof iets ten uitvoer te brengen. Ik doel hier op de Ned. Vereen. tot Bestrijding van het Tandbederf en de Rotterdamsche Tandheelkundige Vereeniging, van welke hij beide voorzitter was. Opzettelijk noem ik deze beide vereenigingen tezamen, want een zeer belangrijk deel van wat in de R. T. V. door zijn initiatief tot stand kwam, was werk, waarin onze Vereeniging samenging met de Ned. Vereen. tot Bestrijding van het Tandbederf. En van veel der werkzaamheden in deze beide vereenigingen door hem tot stand gebracht, valt niet na te gaan, waar de eerste steen gelegd is, juist omdat hij in beide een zeer vooraanstaande plaats vervulde en omdat zooveel van den goeden arbeid op het gebied van tandheelkundige volksverzorging en tandheelkundige volksvoorlichting van hem uitging.

Bij de organisatie der eerste tandheelkundige tentoonstelling in 1920, in Rotterdam gehouden, een succes voor de beide vereenigingen (gesteund ook door de vereen. „Het Groene Kruis”) was Leopold Frank wel de man, wien als organisator in de eerste plaats alle lof toekwam. Hij heeft heel hard hiervoor gewerkt, het was een persoonlijk succes ook voor hem, evenals het een ideaal van hem was een dergelijke tentoonstelling verwezenlijkt te zien. En degenen, die thans deze tentoonstelling nog in andere streken des lands opstellen en bezoeken en ook zij, die de objecten ervan in beheer hebben, mogen hem bij de aanschouwing dezer resultaten van zijn werkkraft wel dankbaar gedenken en de voorwerpen als kostbare reliquieën van zijn organisatiegeest in eere houden.

Maar niet alleen de tentoonstelling, in alle uitingen, welke in de laatste jaren zich openbaren als gevolg van de vooruitstrevende ideeën op het terrein der propaganda voor goede mond- en tandhygiëne, wij herkennen in alles stuk voor stuk zijn geest niet alleen, maar zijn practische wijze van uitvoering tevens. Ik noem hierbij speciaal de verspreiding der schoolplaat, der spreuken, der kleine brochure, die alle aan de R. T. V. hun oorsprong danken; ik noem ook de demonstraties der tandheelkundige Film van Kirk, voor ons land bewerkt, en zeker niet het minst de Hollandsche uitgave van Ferguson's Prentenboek over de Tandden. Ja, ook deze uitgave had zijn bijzonderen steun en het sla-

gen ervan mogen we voor een groot deel stellen op de juiste en praktische methode om de aandacht van het leekenpubliek er op te vestigen, die hem dan ook het succes mochten doen inoogsten, dat de tweede druk reeds na 3 jaren, gelukkig nog bij zijn leven, is verschenen.

Op schier elk gebied was Leopold Frank in de Ned. Vereen. tot Bestrijding v. h. Tandbederf en R. T. V. actief, waar het gold verbetering te brengen in de tandheekkundige hulp aan on- en minvermogenden en waar hij hoopte nader te kunnen komen tot een goede regeling der tandheekkundige verzorging van de schooljeugd. Het gemak, waarmede hij de pen hanteerde deed hem goed geargumenteerde verzoeken voor de R. T. V. samenstellen, om aan de Gemeente te verzoeken voor betere hulp aan on- en minvermogende tandlijders zorg te dragen, zooals ook het groote gemak, waarmede hij over het woord beschikte, al onze onderhandelingen op het gebied van het Ziekenfondswezen vergemakkelijkte.

En toch, al lezen we hier zijn groote lijst van verdiensten, al wijst deze reeds voor zich zelf op het einde van een welbesteed leven, al verliest de R. T. V. in Leopold Frank ook één zijner oprichters en tevens zijn voorzitter van de laatste 8 jaren, dan nog zou de slag voor ons allen, hoewel zwaar, misschien niet vernietigend zijn. Hoewel moeilijk, wellicht worden er collega's gevonden, die zijn werk weer opnemen en verder tot welslagen voeren.

Maar de Rotterdamsche collega's, de leden der R. T. V. verliezen met zijn verscheiden meer dan een hard werker, een man met heldere ideeën en practischen kijk op een juiste organisatie. Wij verliezen een man met de beste begrippen op het gebied van collegialiteit, van wien ook door zijn voorbeeld en door zijn overtuigenden geest de magische kracht uitging, deze in onzen kring in te gieten en vast te doen wortelen. En zijn het niet juist in iedere vereeniging de ouderen, die het in de hand hebben door hun voorbeeld de liefde voor een vereeniging aan te kweken evenals zij, zoodra hun belangstelling voor de vereeniging begint te tanen, deze spoedig te gronde kunnen richten. Heeft onze vereeniging, door het vertrek van collega Witthaus, haar geestelijken vader, veel verloren, Frank heeft beseft, dat de R. T. V. waarvan ook hij één der oprichters was, niet mocht sterven „la mort sans phrase”.

Leopold Frank heeft ook ons, die tien en meer jaren na de oprichting tot de R. T. V. werden toegelaten, geleerd liefde voor haar te koesteren en er zelf voor gezorgd, dat haar spontaniteit wakker bleef, haar durf bleef bestaan. Vol enthousiasme had hij er zich reeds verleden jaar voor gezet, om in 1926 een waardige

herdenking te houden van het 25-jarig bestaan onzer plaatselijke vereeniging. Maar in die dagen reeds was zijn lichaam niet evenwichtig aan zijn krachtigen geest. Zelfs aan het einde van 1925 maakte hij bezwaren tegen een mogelijke hernieuwing van zijn voorzitterschap. Hij was bevreesd niet steeds paraat te kunnen zijn en beangst, dat zich oogenblikken konden voordoen, dat er niet op hem gerekend zou kunnen worden, omdat hij van zichzelf niet zeker zou kunnen zijn. Wij allen, te zeer overtuigd, dat door zijn voorzitterschap het welslagen der herdenking zou vaststaan, wij hebben hem bepraat zich beschikbaar te stellen. Wij zagen te graag in dit jaar op deze plaats één der oprichters, die met onverflauwde toewijding zich gedurende 25 jaar aan de vereeniging had gegeven, die haar had helpen groot maken, en tevens ervoor gewaakt had, dat, ondanks haar uitbreiding in ledental, verkeerde toestanden zoo goed mogelijk geweerd werden. Want de goede onderlinge geest, dat was voor Leopold Frank levenskwestie voor een kleine vereeniging als de onze.

Frank heeft zich op 16 Januari, een herkiezing als voorzitter der R. T. V. laten welgevalen, wij dankten hem allen hartelijk voor zijn toegevendheid, de vereeniging juichte hem toe, niet vermoedende, dat ze slechts enkele uren later gedompeld zou worden in den grootsten rouw, dien ze sinds de oprichting ooit had beleefd. Hij is heengegaan onder de meest tragische omstandigheden voor zijn vrouw en kind, heengegaan, terwijl hij omringd was door zijn bevriende collega's en vereerders. Zoo heeft hij dan de R. T. V. achtergelaten, die nog zoo oneindig veel van zijn groote gaven verwacht had en ook ons, zijn collega's en tevens vrienden, die van hem zooveel juiste raadgevingen, zooveel nuttigen steun mochten ontvangen. Al het goede in hem, heeft hem echter voor ons onvergetelijk gemaakt, het groote in hem, maakt hem voor de R. T. V. onvervangbaar. Wij echter, die de verantwoordelijkheid beseffen, om zijn werk voort te zetten, en die voldoende piëteit gevoelen, om alle herinnering aan zijn stuwkracht en streven levend te houden, wij zullen blijven arbeiden voor alle ideeën, die hij nastreefde en trachten in de vereeniging naar zijn geest verder te bouwen.

Ook buiten zijn vak was Leopold Frank een bijzonder mensch. Begaafd op litterair, filosofisch, muzikaal en artistiek gebied was de omgang met hem een niet genoeg te waardeeren geluk en beteekende een avond bij hem doorgebracht, een verrijking van eigen geest.

En toch gevoel ik mij, na het neerschrijven van dit alles, schandelijk egoistisch in mijn denkwijze. Hebben professie, vereenigingen en collega's recht zulke klaagtonen te doen hooren,

waar het grootste verlies een geheel anderen kring getroffen heeft? Hoe velen, die in de groote maatschappij of in hun vriendenkring een eerste plaats bekleeden, staan helaas veraf van hun gezin. Maar niet bij hem. Hij had een gelukkig gezin gevormd, bezat een vrouw, die hem naast vereering, bij zijn vermoeienden arbeid steun gaf en na zijn drukke praktijk een gezellig tehuis; een hartelijke gastvrouw tevens, bij wie al zijn vrienden gaarne toefden en een lieve dochter, die hem een zonnestraal was na een dag van hard werken en terecht een trots, want zijn verstandige opvoeding heeft haar zoo liefvallig doen opgroeien.

Daar in zijn gezin, moeten we de plaats zoeken, waar zijn heengaan een onmetelijke leegte achter laat.

Verstandige woorden klinken in dagen van droefenis vaak koud. Toch moet het voor vrouw en kind beiden een troost zijn, dat hun man en vader voor een lang ziekbed gespaard gebleven is. Maar ook, dat zij hem tot het laatst hebben mogen bezitten, arbeidende in zijn praktijk met volle werkkraft en opgenomen onder de collega's en vrienden als een man, die respect afdwong bij ieder, die met hem in aanraking kwam.

Zijn voorbeeld zal ons allen tot navolging aanzetten!

Woensdag 20 Januari heeft op Westerveld onder zeer groote belangstelling de verassing plaats gehad van het stoffelijk overschot van collega Frank. Aanwezig waren hier het Bestuur van de Rotterdamsche Tandheekkundige Vereeniging, Bestuursleden van het Ned. Tandheekkundig Genootschap, van de Ned. Maatschappij tot Bevordering der Tandheekkunde, van het Tijdschrift voor Tandheekkunde en van de Ned. Vereen. tot Bestrijding van het Tandbederf, verder bijna alle leden der R. T. V. en vele andere bevriende collega's. Bloemen van het Hoofdbest. der Ned. Mij t. bev. d. Tandheelk. van R. T. V., van de Afd. Zuid-Holland der Maatschappij, van het N. T. G. van de Ned. Vereen. tot Bestr. v. h. Tandbederf en „Tijdschrift v. Tandheelk.” dekten de baar.

Het eerst heeft gesproken tandarts J. J. Backer Dirks, die zeide, als voorzitter der afdeeling Zuid-Holland der Nederl. Maatschappij tot bevordering van de tandheekkunde en als secretaris der Rotterd. Tandheekkundige Vereeniging den droeven plicht te vervullen, afscheid te nemen van een trouw lid en collega. Wij staan hier, zoo zeide hij, aan de baar van een man met buitengewone gaven van geest, met de juiste begrippen van collegialiteit en met een warm gevoel voor zijn vrienden. Is het verwonderlijk, dat zoo iemand reeds van den aanvang van zijn tandheekkundige loopbaan af was voorbeschikt om in onze pro-

fessie en in ons vereenigingsleven een plaats van den eersten rang te vervullen? Vele zijn z'n functies geweest. Wij als Rotterdamsche tandartsen beoordeelen hem het liefst, hoe hij was in zijn Rotterdamsche Tandheelkundige Vereeniging, en in die vereeniging moeten wij hem de plaats toekennen van een stuwkracht, een man, die den meest practischen kijk en het meest practische oordeel paarde aan ideëele begrippen van collegialiteit en ideëele doeleinden, zooals onze vereeniging nastreefde, hand in hand met de Nederl. Vereen. tot bestrijding van het tandbederf. Gaan we stuk voor stuk datgene na, wat de Rotterdamsche Tandheelkundige Vereeniging, op het gebied van tandheelkundige hulp en voorlichting voor het volk deed, in alles herkennen wij zijn initiatief niet alleen, maar ook zijn practische wijze van uitvoering. Overal waar de Rotterdamsche Tandheelkundige Vereeniging zich bewoog op sociaal gebied, was het zijn drang, zijn stuwkracht weer om het in de afdeeling Zuid-Holland der Maatschappij in behandeling te krijgen, en waar hij zich voorspande, was als regel geslaagd. Want wat hij als ideeën verkondigde, was waar en raak. Maar dit alles zou het verlies voor ons nog niet zoo onvervangbaar maken, als wij niet voelden, dat er meer van ons weggerukt werd dan een man met helderen geest en practischen blik. Wat wij bovenal voelen, dat is het heengaan van een stuk der Rotterdamsche Tandheelkundige Vereeniging. Hijzelf was de R. T. V. en alles wat er bij ons leeft van liefde en geestdrift voor onze plaatselijke vereeniging, wij hebben het door hem tot ons genomen.

Reeds bijna een jaar, zeide spreker, was Leopold Frank niet meer de oude, hoewel hij zich zoowel voor praktijk als vereeniging tot zijn laatste uur door inspanning van den wil met volle kracht heeft gegeven. Toen hij aan het eind van het vorige jaar zich niet meer beschikbaar wilde stellen wegens de drukke werkzaamheden, die hij in het komende jaar vreesde in verband met het 25-jarig bestaan der vereeniging, kostte het ons weinig overredingskracht hem aan te toonen dat juist in dit jaar zijn voorzitterschap zoo gewenscht zou zijn. Gij hebt, zeide spreker, toegegeven aan onzen wensch en zijt door ons allen als voorzitter herkozen, maar op den zelfden dag heeft de dood aan je werkzaam leven een einde gemaakt. Onder de meest tragische omstandigheden ben je van ons weggerukt. Spreker beloofde, dat de vriendschap van de leden op vrouw en dochter zou overgaan. Wij beloven ook, zei spreker, voor de Rotterdamsche vereeniging te blijven werken, opdat wij de heilige herinnering aan je werkkracht niet zullen doen vervliegen.

Namens het Ned. Tandheelk. Genootschap sprak tandarts P.

J. J. Coebergh. Hij memoreerde, dat Leopold Frank in 1896 tot tandarts werd bevorderd en zeer spoedig tot lid van het N. T. G. gekozen. Daarin heeft hij vooral in de eerste 15 jaren zijn volle werkkraft ontplooid. Niet alleen door belangrijke voordrachten en demonstraties, maar ook als Bestuurslid, in welke functie hij niet alleen ijverig de penningen beheerde, maar geacht en beëind was om zijn goede adviezen en zijn aangename omgangsvormen. Spreker wees er op, dat er sedert 1897 bijna in alle jaargangen van het Tijdschrift voor Tandheelkunde meerdere pennevruchten van zijn naam te vinden zijn. Maar meer nog achtte spreker den te vroeg ontslapene als mensch door zijn groot verstand, helderen blik, goedhartigheid, trouw en gezelligheid. Het past ons eigenlijk niet, vervolgt spreker, om bedroefd te zijn of te klagen, nu hij ons ontvallen is, maar veeleer moeten wij geduldig het verlies dragen als wij maar steeds indachtig zijn aan al het goede, wat hij voor ons gedaan heeft, aan het voorbeeld, dat hij gegeven heeft. Juist door de nagedachtenis van zijn vruchtbaar leven zullen wij hem nooit vergeten.

Vervolgens sprak tandarts J. A. Salomons namens het Bestuur van het Tijdschrift voor Tandheelkunde, die de invloedrijke plaats schetste, welke Frank in het vroeger Gezelschap van dit Tijdschrift innam, dank zij zijn juiste gaven van geest en hart, terwijl hij in latere jaren de Afgevaardigde was van het N. T. G. Voor de groote toewijding, die Leopold Frank steeds betoond had voor het Tijdschrift en voor zijn gewaardeerde adviezen, zegde spreker hem voor de laatste maal dank.

Voor de tandheelkundige vereenigingen sprak ten slotte nog tandarts A. Slooten namens de Vereen. tot Bestrijding van het Tandbederf, hem gedenkend als de leidinggevende persoonlijkheid dier vereeniging, als de man, waarvan initiatief uitging. De lastige en inspannende taak werd door hem vaak in verrassend korten tijd afgedaan. Want, zeide spreker, je bezat naast een buitengewoon organisatorisch talent een zeldzaam logisch en vlug werkend verstand. Spreker bracht nog een laatsten dank over voor al wat Leopold Frank voor de Vereeniging had gedaan en beloofde, dat Frank's voorbeeld voor allen steeds een aansporing zou zijn.

Nadat nog de heer G. E. de Groot, Dr. P. B. V. Quartero, en de heer G. van den Pol als vrienden het woord hadden gevoerd en Dr. Louis Frank als broeder voor de groote belangstelling had bedankt, daalde de kist onder het spelen van „In diesen heiligen Hallen” van Mozart.

J. J. BACKER DIRKS.

Rotterdam, 25 Januari 1926.